SATRANÇ kraliçeleri

Türkiye'de satranç **"O da spor mu"** bakış açısı yüzünden devletin bütçesinden hep en az payın verildiği bir alan oldu. Bugün ise Türkiye İş Bankası'nın ana sponsoru olduğu, Milli Eğitim Bakanlığı'nın da okullara ders koyduğu, sınıflarda hiç boş yer kalmayan gözde bir branş... Verilen emeklerin meyveleri yavaş yavaş toplanıyor. Kazanılan Avrupa, Dünya Şampiyonlukları'nın ardından bir ilke daha imza atıldı. Kübra Öztürk ve Betül Cemre Yıldız Türkiye'nin ilk **"Kadın Büyükusta"ları** oldular. "Bizim Kahve" için bir araya gelen iki kadın büyükustamız, satranç serüvenlerini anlattı.

Lütfü Özel
lozel@gazetevatan.com

Betül Cemre Yıldız

Satranç benim için hayatın kendisi demek

Betül Cemre Yıldız, "büyükusta" unvanının ilk sahibi... "Küçük" diye evde satranç oynarlarken aralarına almayan ağabeylerine inat daha 9'unda okulundaki kursa gizlice yazılarak çıkmış yola... O gün çocuksu "inat"la başlayan serüven bugün "Satranç benim için hayatın hem bir parçası hem de kendisi. Satrancı hayata benzetiyorum; çünkü hayatta da olduğu gibi satrançta da bir sorunla karşılaşıyoruz. Bazen birden fazla çözümü oluyor, en doğrusunu bulmaya çalışıyoruz. Bazen zor durumda kazanmayı öğrenip bazen de iyi konumda kaybetme duygusunu yaşıyoruz" noktasına ulaşmış.

Gençlik yıllarım yatağı bile görmeden geçti

Betül Cemre, 1989 doğumlu. İlköğretim ve liseyle birlikte üniversite eğitimini İzmir'de tamamlamış. Okulda ders aldığı öğretmeninin de desteğiyle yeteneği keşfedilmiş ve daha başlar başlamaz Türkiye Şampiyonu olmuş. Böylece de satranç bir anda onun için bir "spor" olmanın ötesine geçerek, iyi eğitim olanakları için burslar dahil pek çok önemli kaynağa kolayca ulaşmasını sağlayan bir "araç" olmaya başlamış. İş bu kadar ciddiye binince asla "bir gün bırakırım" diye düşünmeden uzun, yorucu ve büyük fedakârlık isteyen bir sürece girmiş. Arkadaşlarıyla kıyaslandığında, okul, aile hatta kendi yatağını bile görmeden geçen bir çocukluk ve ilk gençlik yaşamış. Ama kimse de onun başarılarla gelen mutluluğunun ne anlama gelebileceğini bilememiş tabii ki...
Büyükusta olmak da meğer satranca başladığında ilk "hedefiymiş" Yıldız'ın; "Ulaşılmaz bir hedef gibi görünüyordu" diyor ve diğer yandan da hayıflanıyor; "Bu unvan benim için biraz geç bile kaldı. 2009 senesinde Arjantin'de Dünya Gençler Şampiyonası'nda 3. değil, 1. olsaydım o zaman iş bitmiş olacaktı" diyor. Kısa bir süre önce Ukrayna'daki turnuvada 2 yıl gecikmeyle ulaştığı rakibini ve müsabakasını da keyifle anlatıyor: "Rakibim Rus bir uluslararası usta, Alexey Kostin'di. Bu maçta beraberlik unvanı almam için yeterliydi. Ancak rakibim beraberlik istemedi. Kendini kazanmaya zorladığı için hata yaptı ve ben kazandım. Gerçekten çok güzel bir duyguydu."

Programlı çalışmak zekâdan daha önemli

Satrançta büyük başarı için tek şartın çok üstün zeka olmadığını düşünüyor Betül Cemre. "Elbette ortalama düzeyde bir zeka gerekir, ancak en önemlisi programlı ve ciddi bir çalışma. Sonuçta her alanda doğal bir yetenek olsanız da çalışmadan belli bir seviyeyi geçemezsiniz" diye düşünüyor. Ona satrancın alfabesini öğreten kişi Abdullah İlhan'mış. Milli sporcu olunca Vasiukov, Ivanchuk, Nikolic, Portisch, Gurevich gibi isimler gelişmesine destek olmuşlar. Şu anda Adrian Mikhalchishin'le çalışıyor. "Kendisi dünyadaki en iyi antrenörlerden biridir. Bu noktalara gelebilmemde en önemli etkiye sahip kişidir" diyor. Satrancı öğrenmenin bir sınırı yok: "Yedi yıl önce Nevşehir'de kamp yaptık. Çift filin gücü ile ilgili bir ders işledik. 'Daha hiçbir şey bilmiyormuşum' hissine kapıldım. Satranç çok büyük bir okyanus, çalışmakla bitmiyor" diyor. Yıldız, kaybettiğinde hatasını bulma çabasına giriyor. Kazandığında da analiz yapıyor. En mutlu olduğu karşılaşma büyükusta olduğu maç, üzüldüğü de Ajantin'de 2009'da bu unvanı kaçırdığı karşılaşma. Arkadaşları ona "Üstad" diyor. Satranç sayesinde 19 yaşında araba aldığını söylüyor. Turnuvalarla dünyayı gezdiğini de ifade ediyor.

Totemimiz vardı, küçükken maçlara gülerek çıkardık

Kübra Öztürk şu sıralar kendisini çok rahatlamış hissediyor. Mardin'deki Dünya Kadınlar Takım Satranç Şampiyonası'nda yendiği Rus rakibi Tatiana Kosintseva'nın müsabaka sonrası uzattığı eli unutmadığını ifade ediyor: "O an koca bir yük omuzlarımdan indi, heyecandan ne yapacağımı bilemeden gözyaşlarımı tutamadım." Satrancı Betül Cemre gibi son noktasına kadar götürmek istiyor, ancak eğitimini aldığı spor psikolojisi alanında da ilerlemek istediğini anlatıyor. Onun da küçükken "zeka küpü" ya da "Pentium 4" diye lakapları olmuş. Mardin'deki Rus rakibini yendiği maç asla unutmayacağı anı olarak hafızasında. Seyahatlerden hoşlanıyor. Dünyayı gezdiğini ifade ediyor ama son gittiği Mardin'le de hiçbirini kıyaslamıyor. Diğer büyük usta Betül Cemre ile 13 yıllık arkadaş olduğunu belirterek, "13 yıllık arkadaşım, ailemden daha çok vakit geçirdiğim kişi. Aramız gayet iyidir ve iyi anlaşırız" diye arkadaşından keyifle bahsediyor. "Totemimiz vardı, küçükken maçlara gülerek çıkardık ve hep kazanırdık. Birçok kişi bizi kardeş zannediyor" diye de ekliyor.
"Satrancın kardeleni" ya da "küçük piyon" son hamlenin hep kendinde olduğu gerçeğinin farkında... Yine Mamak'ta, ailesiyle ama artık onlara "satrançla" alabildiği evinde en büyük sermayesi aklı ve emeği ile yaşamına devam ediyor.

Satranç Federasyonu Başkanı Ali Nihat Yazıcı, iki büyükustayı "iPad"le ödüllendirdi.

Kübra Öztürk

Piyon hayatımda örnek aldığım taş, çünkü rolü farklı!

Betül Cemre'nin hemen ardından "Kadın Büyükusta" unvanını alarak çifte sevinç yaratan Kübra Öztürk ise Federasyon Başkanı Ali Nihat Yazıcı'nın tanımıyla satrancın kardeleni. Ama kendisine yakıştırdığı tanımlama ise daha farklı: "Piyon benim hayatımda örnek aldığım bir taş aslında. Çok küçük ve güçsüz görünse de tahtanın son karesine geldiği zaman kimsenin bilemeyeceği bir kimliğe bürünüyor. O yüzden piyon oyun sonlarını incelemek, öğrenmek her zaman benim için ilginç olmuştur." Her ikisini de böyle konuşturan durum doğrudan Kübra Öztürk'ün hayatıyla ilgili. Öztürk, 1991 Ankara, Mamak doğumlu. Pek parlak sayılmayacak olanaklarla büyürken onun da karşısına satranç çıkmış. Birileri "Oralarda fırsat eşitliği yok ama çok yetenekli çocuklar, gençler var" diyerek satranç merkezi açmışlar Kayaş'ta; "Tabii bu semt ismi duyulduğunda varoş kelimesi akla geliyor. İnsanlar önyargı ile bakıyorlar. Ben o merkeze kaydoldum. Ailem sayesinde de kendimi kurtardım, çünkü onlar bana gitme deselerdi burada bunları konuşuyor olmayacaktık. Bana inanmışlardı." Öztürk, eğitimiyle birlikte yan yana yürüttüğü satrançta kendi çabasıyla, ısrarıyla ve çok çalışmasıyla da ilk büyükusta Betül Cemre'den daha genç bir yaşta ikinci kadın büyükusta unvanını almayı başarmış.

Satrancı 'hayatım' diye tanımlıyorum

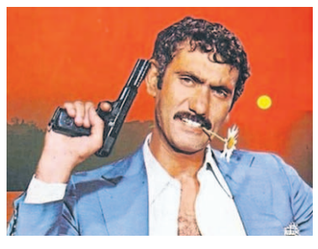
Kübra satrancı "hayatım" diye tanımlıyor. "Çünkü yılın büyük bir bölümü turnuvalarda oluyorum ve bütün günüm satranç ile geçer. Ayrılmaz bir parçam" diyor. Büyük usta olmayı da keyifle ifade ediyor; "Yıllardır beklediğim unvanım. Hayalim. Artık bir şeyleri yapabildiğime ve kendime olan güvenimin arttığına inanıyorum. Bu elbette ismimin yanında yazılacak olan unvanla ilgili değil. Ama bu unvan ile bir şeyleri kendime kanıtlamış oldum. Büyük usta olarak hitap edilmek bile beni mutlu ediyor. Yıllarımın emeği..." O da satrancı sadece zekâ ile açıklanabilecek bir olay diye açıklamıyor. "Disiplinli ve programlı çalışmadıktan sonra hiçbir şey olmaz. Yetenek olsa bile bunun üzerine gidilmediği zaman başarılı olmamıza yardım etmiyor. Her şey insanın kendi elinde, çok çalışmayı gerektiriyor" diyor. Halihazırda Hacettepe Üniversitesi Beden Eğitimi Yüksek Okulu'nda da eğitimine devam eden Kübra, sürekli çalışıyor. Dersleri kimi zaman onu zorlasa da o hiç satranç çalışmaktan kopmuyor. Şu anda kendisini Milli Takım hocası olan Adrian Mikhalchishin çalıştırıyor. Ama ona satrancı sevdiren ve ilk öğreten İslam Osmanlı. Milli takım hocasını o da ayrı bir yere koyuyor; "Adrian Hocamızla yaklaşık 5 yıldan beri çalışıyoruz ve oyunculuğumu yeniden yazan kişi olarak tanımlıyorum ben. Açılışlar, oyun ortaları ve oyun sonlarını en ince ayrıntısına kadar çalışıyoruz" diye anlatıyor. 2006 yılında 16 yaş Avrupa Şampiyonu olduğu turnuvayı ilk kez "Ben oluyorum galiba" diye düşündüğü turnuva olarak hatırlıyor.

Baba Yılmaz Güney de erkek Yılmaz Güney gibiymiş

BUKET AŞÇI İLE KÜLTÜR TURU
basci@gazetevatan.com

Yılmaz Güney'in **Elif Güney Pütün** adında bir kızı olduğunu bilmiyorduk. Taa ki, "**Bir Odadan Bir Odaya"** isimli bir kitap yazana ve Ayşe Arman'a bir röportaj verene kadar. Röportajı okuyanlar çok şaşırdı. Çünkü karşılarında **maço**, sevgisiz, **kızına vakit ayırmayan**, onu sevmeyen bir baba, erkek Yılmaz Güney vardı. Ama röportajı da kitabı da okurken fark ettim ki, ben hiç şaşırmıyorum. Hem de hiç. Yılmaz Güney'in o muhteşem filmlerine, insanın içini acıtan o mahsun duruşuna, Türkiye solundaki büyülü yerine rağmen. Hiç. Elbette okuduklarım hoşuma gitmiyordu. **Rahatsız da oldum**. Çocukluğumdan itibaren topluma, yerleşik ahlak değerlerine, saçma sapan tabulara karşı verdiğim özgürlük mücadelesinde idolüm olan bir ismin **acımasız bir baba** olduğunu görmek elbette canımı sıkmıştı. Hatta bir ara, **"Bu tür şeyler niye ortalığa dökülür, kol kırılıp yen içinde kalsa ya"** gibi duyarsız ve yobazca şeyler bile düşündüm. Ama "kutsallarımdan" birine dokunsa da şaşırmadım. (Zaten hiçbir insan kutsal olamaz. Çünkü insan melekler gibi cennete ait değildir. Malum, **Sartre**, insanın cennetten kovulmadığını, yasak meyveyi yediği için, tanrının sözünden çıkabildiği için cennete ait olmadığını, seçme şansının olduğu dünyaya gönderildiğini söyler.) Çünkü baci-gardaş edebiyatı ile kadın korkusunu özgürlükçü bir ideolojide bile içselleştirebilen, bir türlü sivilleşemeyen maço Türk solunu da, Yılmaz Güney'in **Nebahat Çehre**'nin başına elma koyup ateş ettiğini de, sevdiği kadınlara kızdığında tokat attığını da biliyordum. O yüzden Yılmaz Güney'in ilk evliliğinden olan kızı Elif'e devrimci büyük işlerinden fırsat bulup sevgi göstermemesi, vakit ayırmaması hatta acımasızca "**şişko**" falan demesi benim için hiç şaşırtıcı olmadı. Ne yazık ki, bazı sanatçılar eleştirdikleri dünyanın parçası olabiliyor. Ya da sanat tarihinin en büyük eserlerini verse de kötü, zalim, iki yüzlü, ahlaksız birer kişilik... Ve ne tuhaf ki, tüm bunlar da bizim onların eserlerine olan bakışımızı değiştirmiyor, değiştiremiyor. Sanırım güçlü sanat eserini belirleyen de bu. Yani yaratıcısına bile karşı koyup onun hikâyesinden, imajından kendini ayırarak başına bir kişilik olarak var olabilmesinde.

Erkekler huzursuz kadınları hatırlar

Coco Chanel filmlere, romanlara konu olmuş olağanüstü bir kişilik. Biz kadınlara sadece siyah küçük elbiseyi hediye etmekle kalmadı, elagan bir kadının sırlarını fısıldarken aslında özgür ve kişilik sahibi bir kadının hatlarını çizdi. Justine Picarde'nin kaleme aldığı ve Artemis Yayınları'ndan çıkan "**Coco Chanel**" kitabı, işte onun bu "güzel, şık ve zarif" duruşunu anlatıyor. "Nasıl bir duruş?" derseniz işte onun sözleri:
"Kimse yalnız yaşamamalı. Büyük hata. Eskiden hayatımı tek başıma idame ettirmem gerektiğini düşünürdüm, ama yanılmışım. Muhtemelen yalnız olmam şans eseri değil, bir erkeğin benimle yaşaması çok zor olurdu, tabii eğer çok güçlü değilse... İş kadını olmadan iş yaptım, aşk için yaratılmış bir kadın olmasam da âşık oldum. Sevdiğim iki erkek de bu dünyada ya da cennette beni hatırlayacaktır. Çünkü erkekler onları endişelendiren ve huzursuz eden kadınları her zaman hatırlar. "

